

АНАЛИЗА ЕФЕКТА

НАЦРТА ЗАКОНА О ЕЛЕКТРОНСКИМ КОМУНИКАЦИЈАМА

1. Увод

Област електронских комуникација у Републици Србији је уређена Законом о електронским комуникацијама („Службени гласник РС”, бр. 44/10, 60/13 – УС, 62/14, 95/18 – др. закон, (у даљем тексту: ЗЕК) и прописима донетим на основу тог закона.

ЗЕК се ослања на европски регулаторни оквир у области електронских комуникација из 2002. године, који чини сет од пет директива (Директива 2002/21/ЕЗ о заједничком регулаторном оквиру за електронске комуникационе мреже и услуге (Оквирна Директива), Директива 2002/19/ЕЗ о приступу електронским комуникационим мрежама и опреми и њиховом међусобном повезивању (Директива о приступу), Директива 2002/20/ЕС о овлашћењу у области електронских комуникационих мрежа и услуга (Директива о овлашћењу), Директива 2002/22/ЕЗ о универзалном сервису и правима корисника електронских комуникационих мрежа и услуга (Директива о универзалном сервису), Директива 2002/58/ЕЗ о обради личних података и заштити приватности у сектору електронских комуникација (Директива о приватности и електронским комуникацијама) које су делимично пренете у ЗЕК.

У процесу испуњавања услова за чланство у Европској унији, Република Србија је дужна да своје законодавство усклади са правним тековинама Европске уније у области електронских комуникација.

Такође, у дигиталном окружењу које се мења, императив је да Влада, пословни субјекти и организације раде заједно на унапређењу регулаторног оквира који стимулише развој, ствара заједничке вредности и прилике за дигиталну будућност. Динамичан развој сектора и велика вредност тржишта електронских комуникација намећу обавезу сталног усклађивања и праћења прописа Европске уније из ове области.

Како би се Република Србија успешно укључила у јединствено европско дигитално тржиште неопходно је обезбедити регулаторне и институционалне услове за убрзан развој тржишта електронских комуникација у Републици Србије.

Директивом (ЕУ) 2018/1972, коју је Европска унија усвојила у децембру 2018. године, успостављен је Европски кодекс електронских комуникација (у даљем тексту: ЕЕСС директива) којим су утврђена заједничка правила и циљеви Европске уније у погледу регулисања телекомуникационе индустрије и дефинисан је начин на који ће национална регулаторна тела вршити регулацију оператора мрежа и/или услуга. ЕЕСС директива је узела у обзир промене на тржишту, технолошке трендове, као и мере за подстицање инвестиција и покретање мрежа врло високог капацитета у оквиру Европске уније, нова правила за управљање спектром за мобилну повезаност и 5Г, као и промене у администрацији, режиму пружања услуга универзалног сервиса, нова правила о заштити крајњих корисника, нова правила о нумерацији и комуникацији у хитним случајевима.

Министарство надлежно за област електронских комуникација (у даљем тексту: Министарство) се определило за израду Нацрта закона о електронским комуникацијама (у даљем тексту: Нацрт закона) који се усклађује са ЕЕСС директивом, чиме се спроводе планиране активности Владе на стварању савременог пословног амбијента према европским стандардима, са позитивним ефектима на економију и стандард становништва.

Министарство је образовало Радну групу за израду Нацрта закона коју, поред представника Министарства и представника кабинета председника Владе, чине и представници Привредне коморе, Националне алијансе за локални економски развој (НАЛЕД), Савета страних инвеститора, Националног конвента о Европској унији, Регулаторне агенције за електронске комуникације и поштанске услуге као и Регулаторног тела за електронске медије.

Најзначајнији циљеви Нацрта закона су обезбеђивање услова за равномеран развој електронских комуникација на целој територији Републике Србије и подстицање повезаности, приступа, широке доступности и употребе мрежа нове генерације, а нарочито мрежа врло високог капацитета, укључујући фиксне, мобилне и бежичне мреже, заштита конкуренције у пружању електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава и услуга, као и обезбеђивање сталног унапређења квалитета услуга електронских комуникација. Битни циљеви су и подстицање развоја тржишта Републике Србије кроз отклањање препрека и омогућавање улагања у електронске комуникационе мреже и услуге, као и подстицање интереса грађана кроз повезаност, доступност и коришћење мрежа врло високог капацитета, заштиту и погодности у избору цене и услуга.

Министарство ће пратити ниво остварености циљева на основу показатеља учинка приказаних у табели.

Показатељ	Почетна вредност (2019)	Међурезултат (2022)	Циљна вредност (2024)
Број руралних насеља у белим областима до којих је изграђена субвенционисана оптичка мрежа Извор:РАТЕЛ	0	450	1500
Вредност укупних инвестиција у сектору електронских комуникација (у милијардама динара) Извор:РАТЕЛ	84,2	90	100

2. Стање тржишта електронских комуникација у Републици Србији

Укупан приход остварен на тржишту електронских комуникација Републике Србије у 2021. години износи око 220,7 милијарди динара, што је више за 3,9% у односу на претходну годину. Приходи изражени у еврима износе 1,9 милијарди евра и незнатно су виши у односу на

претходну годину (у 2020. години су били 1,8 милијарди евра). У бруто домаћем производу Србије приходи од електронских комуникација су у 2021. години имали удео од 3,5%. Посматрајући удео сваке од услуга у укупним приходима на тржишту електронских комуникација у Србији у 2021. години, највећи удео у укупним приходима на тржишту електронских комуникација остварен је, као и претходних година, од пружања услуге мобилне телефоније и чини 60,2% укупних прихода.

Стање на тржишту фиксне телефоније

На крају 2021. године је за пружање јавне телефонске услуге преко фиксне телекомуникационе мреже у Републици Србији био регистрован 24 оператор. Број претплатника фиксне телефоније је и у 2021. години наставио да опада и износио је 2,37 милиона на крају 2021. године. Физичка лица и даље преовлађују и њихово учешће у укупном броју корисника је око 87%. Проценат дигитализације у 2021. години износио је 99,99% код оператора Телеком Србија, док је код свих осталих оператора 100%. Број јавних говорница наставља да се смањује и у 2021. години је износио 2.082.

Број ISDN претплатника у 2021. години је за 15% мањи у односу на претходну годину и износи око 17,5 хиљаде. Примарни приступ има 8% ISDN претплатника, док преостали ISDN претплатници имају базни приступ. Очекивано, овај тип прикључка показује тенденцију пада, што је последица технолошке миграције корисника ка напредним IP базираним технологијама.

Стање на тржишту мобилне телефоније

У 2021. години на тржишту мобилне телефоније у Републици Србији су присутна три мрежна оператора: Предузеће за телекомуникације Телеком Србија а.д., Теленор д.о.о. и А1 Србија д.о.о. Оператори користе GSM (2G), UMTS (3G) и LTE (4G) технологију. Лиценце су издате током 2006. године за територију Републике Србије, и то на период од 10 година, а током 2016. године важност лиценци са свим допунама и изменама је продужен на период од наредних 10 година. Поред мрежних оператора регистрована су и два виртуелна мобилна оператора Глобалтел д.о.о. и Мундио Мобиле (Mundio Mobile).

Инвестиције у овом сегменту тржишта електронских комуникација су повећане за око 35% у поређењу са 2020. годином и износе 16,9 милијарди динара. Укупан број корисника мобилне телефоније на крају 2021. године износио је 8.501.519, што је за 2,9% више у односу на 2020. годину. Број корисника мобилне мреже и у 2021. години превазилази укупан број становника. Пенетрација у посматраној години износи 123,72%, што говори да постоје корисници који користе више од једне SIM картице.

Регулација услуга роминга у јавним мобилним комуникационим мрежама

Представници шест економија Западног Балкана потписали су Споразум о снижавању цена услуга роминга у јавним мобилним комуникационим мрежама у региону Западног Балкана на другом Дигиталном самиту Западног Балкана који је одржан у Београду у априлу 2019. године. Од 1. јула 2021. године укинута су додатне накнаде за роминг и претплатници користе услуге роминга (позиви, СМС и пренос података) под истим условима као да те услуге користе у домаћем саобраћају. Примена Споразума представља корак у процесу смањења трошкова роминга између

Европске уније и Западног Балкана који је започео у децембру 2022. године, када је, на самиту земаља Европске уније и Западног Балкана, потписана Заједничка декларација о ромингу, која предвиђа снижавање трошкова преноса података у ромингу од 1. октобра 2023. године.

Индекс дигиталне економије и друштва

Индекс дигиталне економије и друштва (*Digital Economy and Society Index - DESI*) је комплексан индекс који сумира релевантне индикаторе дигиталних перформанси и прати развој земаља ЕУ у дигиталној конкурентности. DESI се за земље Европске Уније обрачунава од 2014. године, док је за Републику Србију први пут обрачунат за 2017. годину, чиме је омогућено позиционирање Републике Србије на европској мапи дигиталних перформанси. Индекс за Републику Србију за 2021. годину је обрачунат према Методологији Европске комисије од новембра 2021. године. На листи европских земаља Република Србија заузима 24. место, док је претходне, 2020. године заузимала 19. место. Нижа вредност индекса за Србију резултат је нижих вредности у категоријама Интеграција дигиталних технологија, Повезаност и Дигиталне јавне услуге, као и измена у методологији и коришћеним показатељима у односу на претходну годину. Овакав резултат Републику Србију и даље сврстава у кластер земаља са релативно ниским перформансама који чине: Румунија, Грчка, Бугарска, Чешка, Пољска, Мађарска, Хрватска, Кипар и Словачка. По вредности индекса Република Србија је близу просека земаља у окружењу.

Стање на тржишту широкопојасног приступа интернету

Тржиште широкопојасног приступа интернету у Републици Србији је у протеклом периоду карактерисао значајан раст, који се наставио и у 2021. години. Осим укупног броја корисника, дошло је и до промене структуре коришћених интернет пакета у смислу повећања броја пакета већих брзина.

На основу расположивих података, највећи процентуални раст, посматрано према начину приступа, од готово 48%, забележио је број корисника који интернету приступају путем оптичких каблова у FTTH (*Fiber to the Home*) или FTTB (*Fiber to the Building*) архитектури, при чему је дошло и до повећања њиховог броја у односу на укупан број претплатника фиксног широкопојасног интернета и он сада износи 20% (у 2019. износио је 10%). Број корисника који приступају интернету путем прикључка реализованог преко коаксијалне кабловске инфраструктуре је повећан за 0,5% у односу на претходну годину, док је број корисника који интернету приступају фиксним бежичним путем порастао за 4,5%. Број корисника који користе xDSL (дигитална претплатничка линија) технологију за приступ, пету годину за редом, бележи благи пад од око 9%. Структура претплатника који интернету приступају путем xDSL технологије се значајно променила у корист повећања броја корисника VDSL (*very high speed DSL*) технологије, услед чега ову технологију за приступ користи 59% укупног броја xDSL корисника. Међутим, у 2021. години први пут је регистрован пад броја корисника VDSL технологије од око 1,8%.

Стање на тржишту мобилног широкопојасног приступа

Укупан број активних корисника мобилног широкопојасног приступа интернету у 2021. години забележио је значајан раст у односу на 2020. годину и износио је око 7,1 милиона, а укључује претплатнике мобилног широкопојасног приступа за услуге преноса података и говора, затим само за услуге преноса података, као и претплатнике који су интернету приступали путем наменских USB модема. У односу на 2020. годину то је повећање од 8,5%, када је укупан број

активних корисника мобилног широкопојасног приступа интернету износио око 6,6 милиона. Подаци указују да се у односу на претходну годину број претплатника који су куповали услуге мобилног широкопојасног приступа интернету независно од говорне услуге повећао за 13,3%.

Такође, и број М2М претплата се повећао и у 2021. години је износио 316 хиљада, што представља повећање од око 0,8% у односу на претходну годину.

Стање на тржишту дистрибуције медијског садржаја

У 2021. било је 39 регистрована оператора услуге дистрибуције медијских садржаја који су пружали услуге дистрибуције медијских садржаја преко кабловске дистрибутивне мреже (коаксијалне, хибридне и оптичке), мреже бакарних парица, сателитске дистрибутивне мреже, бежичне мреже као и плаћена терестријална телевизија, која се емитује путем мреже земаљских предајника у DVB-T2 стандарду. Укупан број претплатника услуге дистрибуције медијских садржаја је у 2021. години износио 2,14 милиона и повећан је у односу на претходну годину за 1,7%, највише захваљујући порасту претплатника услуга дистрибуције медијских садржаја преко IPTV и DTH..

Тржиште пакета услуга

У Републици Србији, поред пакета са 2 или 3 услуге, који се састоје од различитих комбинација услуга фиксне телефоније, широкопојасног приступа интернету и дистрибуције медијских садржаја, постоје и пакети са 4 услуге који садрже и мобилну телефонију, док на нивоу Европске уније постоје и пакети који садрже 5 услуга, односно пакети у које је укључена и услуга мобилног широкопојасног интернета, који се продаје одвојено од говорне услуге мобилне мреже. Према расположивим подацима, пакете услуга на тржишту Републике Србије нуди 29 оператора, при чему 11 оператора нуди пакете са 3 услуге, док пакете са 4 услуге нуди један оператор.

Извор: Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге - Преглед тржишта телекомуникација и поштанских услуга за 2021. годину.

3. Стање законодавства у области електронских комуникација у Републици Србији

Регулаторни оквир значајан за развој области електронских комуникација у Републици Србији, чине следећи прописи:

- Закон о електронским комуникацијама („Службени гласник РС”, бр. 44/10, 60/13 – УС, 62/14 и 95/18 – др. закон),
- Закон о накнадама за коришћење јавних добара („Службени гласник РС“, 95/18, 49/19, 86/19 – усклађени дин. изн., 156/20 – усклађени дин. изн. и 15/21 – доп. усклађени дин. изн.)
- Закон о инспекцијском надзору („Службени гласник РС“, бр. 36/15, 44/18- др. закон и 95/18);
- Закон о потврђивању Завршних аката Регионалне конференције о радио-комуникацијама за планирање дигиталне терестричке радиодифузне службе у деловима Региона 1 и 3, у фреквенцијским опсезима 174 - 230 MHz и 470 - 862 MHz (RRC 06) („Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 4/10);

- Закон о потврђивању Протокола о изменама и допунама одређених делова Регионалног споразума за Европску радио-дифузну зону (Штокхолм, 1961.) са Резолуцијама (RRC-06-Rev. ST61) („Службени гласник РС – Међународни уговори”, број 1/10);
- Закон о потврђивању Завршних аката Светске конференције о радио-комуникацијама (WRC-07) („Службени гласник - Међународни уговори”, број 2/11);
- Стратегија развоја мрежа нове генерације до 2023. године („Службени гласник РС”, број 33/18);
- Стратегија развоја информационог друштва и информационе безбедности у Републици Србији за период од 2021. до 2026. године („Службени гласник РС”, број 86/21);
- Уредба о утврђивању Плана намене радио-фреквенцијских опсега („Службени гласник РС”, број 89/20);
- Правилник о минималним условима за издавање појединачних дозвола за коришћење радио-фреквенција по спроведеном поступку јавног надметања у радио-фреквенцијском опсегу 1710–1785/1805–1880 MHz („Службени гласник РС”, број 136/14);
- Правилник о минималним условима за издавање појединачних дозвола за коришћење радио-фреквенција по спроведеном поступку јавног надметања у радио-фреквенцијским опсезима 791–821/832–862 MHz („Службени гласник РС”, број 70/15);
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радио-фреквенцијском опсегу 2500–2690 MHz, („Службени гласник РС”, број 129/20);
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радио-фреквенцијском опсегу 3400–3800 MHz, („Службени гласник РС”, број 129/20);
- Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција у радио-фреквенцијском опсегу 694–790 MHz, („Службени гласник РС”, број 52/21);
- Правилник о утврђивању Плана расподеле фреквенција/локација/зона расподеле за терестричке дигиталне ТВ радио-дифузне станице у UHF опсегу за територију Републике Србије („Службени гласник РС”, број. 73/13);
- Правилник о измени Правилника о утврђивању Плана расподеле фреквенција/локација за терестичке аналогне FM радио-дифузне станице за територију Републике Србије. („Службени гласник РС”, бр. 102/16 и 105/20).

4. Нацрт Закона о електронским комуникацијама

Нацрт закона следи принципе објективности, недискриминације, транспарентности и пропорционалности као и принципе правне сигурности обезбеђујући јасноћу и предвидљивост прописа уз поштовање људских права.

Истовремено Нацрт Закона имплементира принципе признате у Повељи ЕУ о основним правима, посебно праву на приватност, слободу пословања, праву на имовину и праву на ефикасан правни лек.

Нацртом закона уређују се следеће области:

1. основне одредбе, којима се уређује предмет закона као и значење појединих појмова који се користе у закону;
2. надлежности Владе и Министарства у области електронских комуникација;

3. правни положај, надлежности, органи Регулатора, одлучивање Регулатора, средства за рад као и поступак доношења одлука и других аката Регулаторног тела за електронске комуникације и поштанске услуге;
4. опште овлашћење за јавне електронске мреже и услуге;
5. електронске комуникационе мреже, припадајућа средства, електронска комуникациона опрема и радио опрема;
6. право службености и заједничко коришћење;
7. међуповезивање и приступ;
8. универзални сервис;
9. тржишта подложна претходној регулацији и обавезе привредних субјеката са значајном тржишном снагом;
10. нумерација;
11. радиофреквенцијски спектар;
12. дистрибуција медијских садржаја;
13. заштита права крајњих корисника;
14. безбедност и интегритет јавних комуникационих мрежа и услуга;
15. надзор;
16. казнене одредбе;
17. прелазне и завршне одредбе.

Нацрт закона тежи потпуној усклађености са ЕЕСС директивом и отклања недостатке уочене током примене ЗЕК-а.

1. Преглед предлога најзначајнијих одредаба Нацрта закона које се мењају односно уводе

Коришћени термини су појашњени, посебно након промена које је увела ЕЕСС директива, узимајући у обзир принципе технолошке неутралности и развоја тржишта (члан 4).

Нацртом закона препозната је улога Владе у даљем развоју широкопојасне инфраструктуре и повезаности кроз прописивање одредбе којом Влада, на предлог министарства надлежног за послове електронских комуникација, ближе уређује и предузима подстицајне мере унапређења тржишта електронских комуникација које се нарочито односе на: развој широкопојасне комуникационе инфраструктуре у руралним пределима Републике Србије, обезбеђивање пружања електронских комуникационих услуга, посебно услуга универзалног сервиса одређеним категоријама потрошача (социјално угрожени потрошачи и сл), као и начин пружања тих услуга, укључујући критеријуме за остваривање подстицајних мера, као и временски период примене тих мера, сразмерно циљу и очекиваним резултатима њихове примене (члан 5).

Такође, као новина утврђено је овлашћење Министарства да, ради обављања послова из своје надлежности и уколико Регулаторно тело за електронске комуникације и поштанске услуге (у даљем тексту: Регулатор) не располаже потребним подацима, може да захтева од привредних субјеката достављање свих потребних података и информација, који се не односе на податке о личности (члан 6).

Извршена је промена у називу како би се, у оквиру система државне управе Републике Србије, прецизно уредио правни положај регулаторног тела надлежног за област електронских комуникација.

Независност Регулатора додатно је оснажена изричитом одредбом којом се забрањује Регулатору да тражи или да прима упутства у вези са обављањем послова из своје надлежности (члан 7).

Такође, прецизно су утврђене све надлежности Регулатора (члан 9).

Транспонованом члана 26. ЕЕСС директиве утврђена је надлежност Регулатора да у случају спора, у вези са обавезама из овог закона, између привредних субјеката, или спора између привредних субјеката и других правних лица која остварују међуповезивање и/или приступ, колаокацију или заједничко коришћење на основу овог закона, Регулатор на захтев било које од страна у спору, одлучује решењем у спору у најкраћем могућем року (члан 25).

У циљу усклађивања са чланом 16. ЕЕСС директиве, било је неопходно раздвојити средства која служе за покривање трошкова рада Регулатора, од средстава која представљају приход буџета, што је учињено у Нацрту закона, раздвајањем средстава која служе за покривање трошкова Регулатора за управљање нумерацијом и утврђивање годишње накнаде за коришћење нумерације и покривање трошкова управљања радио-фреквенцијама и утврђивања годишње накнаде за коришћење радио-фреквенција, од средстава која представљају накнаде за право коришћења нумерације и радио-фреквенција (члан 29).

Осигурава се транспарентност приликом утврђивања висине накнада као и обавеза Регулатора да врши годишњу анализу административних трошкова како би се омогућила провера њихове уравнотежености и уколико постоји разлика извршило одговарајуће прилагођавање износа у наредној години (члан 29).

Имплементацијом члана 22. ЕЕСС директиве утврђена је надлежност Регулатора да прикупља информације о географској распрострањености широкопојасних мрежа и најмање једном у три године израђује географски преглед области у којима широкопојасна мрежа није доступна и није планирана њена изградња, и који се нарочито користи приликом намене јавних средстава за изградњу електронских комуникационих мрежа, израде националних планова за развој широкопојасне мреже, дефинисање обавеза покривања повезаних са правима коришћења радио-фреквенцијског спектра и проверавања доступности услуга обухваћених обавезом пружања услуга универзалног сервиса (члан 44).

Нацртом Закона уведена је обавеза инвеститора да приликом изградње или реконструкције зграда са више пословних или стамбених јединица изграде прву сабирну или разделну тачку мреже унутар зграде или изван ње како би се омогућио приступ инфраструктури унутар објекта (члан 46).

Нацртом Закона предвиђено је да Влада пропише максималне износе висине накнаде за заснивање права службености на непокретностима у јавној својини (члан 54. став 5.) у циљу осигурања оптималне употребе ресурса у складу са начелима објективности, транспарентности и недискриминације.

Овим Нацртом закона прописана је обавеза Регулатора да води ажурну базу података о врсти, географској локацији и расположивости свих капацитета електронске комуникационе мреже и припадајућих средстава у складу са стандардима прописаним законима и подзаконским актима којима се уређује област метаподатака, интероперабилност, мрежни сервиси, приступ скуповима и сервисима података (члан 56).

Поглавље о универзалном сервису и услугама универзалног сервиса одржава структуру истоименог поглавља, са значајним концептуалним и суштинским променама узимајући у обзир одредбе ЕЕСС директиве.

Развој концепта универзалне сервиса одражава напредак технологије и развоја тржишта, као и промене у захтевима корисника. Ово мења минимални скуп услуга које се пружају у оквиру универзалне сервиса, а пружање универзалне услуге је подељено на обезбеђивање доступности универзалне услуге (тј. пружање услуга у географским подручјима где ова опција није доступна) и обезбеђивање приступачности универзалне услуге (за социјално угрожене потрошаче и особе са инвалидитетом).

Према Нацрту закона, услуга универзалног сервиса предвиђа повезивање на јавну комуникациону мрежу на фиксној локацији, путем које се омогућава приступ гласовној комуникационој услузи и одговарајући широкопојасни приступ интернету брзином преноса коју Министарство, на предлог Регулатора утврђује општим актом. Потрошач може затражити од оператора да му омогући приступ само говорној комуникационој услузи (члан 60).

У складу са ЕЕСС утврђивање извора финансирање је препуштено државама чланицама тако да је Нацртом закона утврђено обезбеђивање средстава за надокнаду прекомерних трошкова из средстава која привредни субјекти уплаћују на име финансирања универзалног сервиса (члан 65).

Као новину ЕЕСС директива уводи и меру одређивања обавезе приступа грађевинској инфраструктури привредног субјекта са значајном тржишном снагом. Регулатор може одредити ову обавезу само у ситуацијама када на основу претходно спроведене анализе тржишта закључи да би ускраћивање приступа или приступ омогућен под нерационалним условима успорили развој конкуренције и да не би били у интересу крајњих корисника. Приступ грађевинској инфраструктури је кључан за успостављање нових мрежа због високих трошкова њене репликације. Потребни грађевински радови представљају велики део структуре трошкова нових инвестиција, па се увођењем ове мере обезбеђују значајне уштеде када се инфраструктура може поново користити (члан 74).

Предложени члан 77. Нацрта закона Заједничка улагања у мреже врло високог капацитета је нов и регулише регулаторни третман елемената мреже врло високог капацитета, како је утврђено чланом 76. ЕЕСС. Споразуми о заједничком улагању нуде значајне користи у смислу обједињавања трошкова и ризика, омогућавајући мањим компанијама да улажу под економски прихватљивим условима и на тај начин промовишу одрживу дугорочну конкуренцију чак и у областима у којима конкуренција у инфраструктури можда није тако ефикасна. Такво заједничко улагање може имати различите облике, укључујући сувласништво над мрежном имовином или дугорочну поделу ризика путем уговора о коинвестирању или продаји.

Када привредни субјекат са значајном тржишном снагом објави понуду за заједничко улагање у мреже врло високог капацитета, Регулатор ће имати могућност да се уздржи од наметања обавеза у погледу нове мреже врло високог капацитета ако је барем један од потенцијалних коинвеститора са тим привредним субјектом закључио уговор о заједничком улагању.

Предложени члан 78. Нацрта закона регулише функционално раздвајање вертикално интегрисаног привредног субјекта, у складу са чланом 78. ЕЕСС директиве. Регулатор може, као

изузетну меру, одредити вертикално интегрисаном привредном субјекту обавезу раздвајања делатности у вези са пружањем одређених veleпродајних услуга приступа у посебну пословну јединицу, која има правни положај повезаног привредног дрштва или огранка, у складу са законом којим се уређује правни положај привредних друштава.

Предложени члан 79. Нацрта закона регулише добровољно раздвајање вертикално интегрисаног привредног субјекта. Када вертикално интегрисани привредни субјект одлучи да отуђи своју мрежу за приступ или њен значајан део, дужан је да о томе унапред обавести Регулатора.

Предложеним чланом 80. Нацрта закона транспонује се члан 79. ЕЕСС директиве, који прописује поступак преузимања обавеза од привредног субјекта са ЗТС у вези са условима за приступ мрежи и/или условима за заједничко улагање. Ово је новина регулаторног оквира са циљем побољшања транспарентности и осигурања правне сигурности. Привредним субјектима са значајном тржишном снагом дата је могућност да понуде обавезе које Регулатор узима у обзир при одлучивању о одговарајућим регулаторним обавезама.

Одредба о привредним субјектима који пружају само veleпродајне услуге је нова и транспонује члан 80. ЕЕСС директиве. Оператори чији је пословни модел ограничен на пружање veleпродајних услуга другима могу имати позитиван утицај на успостављање успешног veleпродајног тржишта са позитивним ефектима на пружање малопродајних услуга. Међутим, присуство чисто veleпродајног предузећа не мора нужно да доведе до ефикасних малопродајних тржишта и само се veleпродајна предузећа могу означити као да имају значајну тржишну моћ на датом тржишту производа или географском тржишту. Пре наметања обавеза према овом члану, Регулатор мора да провери да ли привредни субјекат испуњава законске услове. Регулатор може наметнути обавезе искључиво veleпродајном привредном субјекту како би осигурао једнак третман и омогућио приступ и коришћење одређених елемената мреже.

Замена традиционалне инфраструктуре је укључена у нови регулаторни оквир како би се олакшао прелазак са постојећих бакарних мрежа на мреже нове генерације што је од интереса за крајње кориснике. Према предложеној одредби, Регулатор ће бити у могућности да прати иницијативе привредних субјеката у овој области и, ако је потребно, утврди услове за одговарајућу транзицију, на пример претходним обавештавањем, транспарентношћу и доступношћу производа са алтернативним приступом барем упоредивих квалитета (члан 82).

Утврђена је надлежност Регулатора да, у складу са међународним споразумима, регулише цене услуга роминга, цене терминације и друге елементе цена услуга роминга у јавним мобилним комуникационим мрежама и ближе прописује услове пружања регулисаних услуга роминга (члан 84).

Предложене новине Нацрта закона пружају могућност доделе опсега нумерације лицима која не обављају делатност електронских комуникација, као што су пружаоци IoT услуга за пружање посебних услуга (паметне куће, е-здравство, паметни аутомобили...) са потенцијално веома великом базом корисника, и омогућава, уколико је технички изводљиво, преносивост броја на даљину, како би се крајњим корисницима олакшала промена оператора, нарочито код M2M услуга (члан 85. и 86.).

Главни циљ предложених измена овог поглавља јесте да се поставе добре основе за брзи развој мрежа нове генерације путем координисаног и ефикасног управљања спектром које се остварује путем:

- заједничког коришћења пасивне или активне инфраструктуре, уговора о националном ромингу, заједничког постављања инфраструктуре за пружање услуга које се ослањају на коришћење спектра,
- заједничког коришћења радиофреквенцијског спектра,
- продаје или изнајмљивања спектра,
- алтернативне намене опсега или његовог дела у случају недовољне тражње,
- клаузуле “користи или изгуби”, односно санкција уколико се спектар не користи.

Такође, акценат се ставља на неутралност права на коришћење радио-фреквенција, односно право на коришћење радио-фреквенција које не подлеже ограничењима у погледу технологије, као и у погледу врста електронских комуникационих услуга које се пружају (члан 98).

Са циљем стварања доброг пословног окружења, предвидивог пословања привредног субјекта чије пословање захтева велика инвестициона улагања појединачна дозвола која се издаје по спроведеном поступку јавног надметања издаје се на период који мора да обезбеди регулаторну предвидивост од 20 година (члан 103).

Предложеним чланом 109. Нацрта закона уводи се могућност обнове појединачне дозволе за коришћење радиофреквенцијског спектра.

Обзиром да је промењена дефиниција електронских комуникационих услуга највећи део промењених одредби у овом поглављу односи се на пружаоце услуга приступа интернету и комуникационих услуга које користе нумерацију док се мањи број односи на комуникационе услуге које не користе нумерацију, као и на услуге комуникације између машина.

Нацртом закона предвиђена је могућност продужетка трајања уговора преко 24 месеца за плаћање на рате за успостављање физичког приступа, посебно у случају мрежа врло високог капацитета.

Нацртом закона крајњим корисницима омогућава се промена пружаоца услуга приступа интернету на једноставан и ефикасан начин, уз прекид пружања услуге не дуже од једног радног дана.

Одредбе заштите корисника се односе и на све појединачне услуге када су везане у пакете, укључујући и терминалну опрему.

У циљу обезбеђења ефикасне правне заштите потрошач, у смислу већине одредби заштите права, је и микро правно лице, мало правно лице и непрофитна организација.

Заштита потрошача додатно је оснажена одредбом којом је пружалац комуникационе услуге између лица која је заснована на коришћењу нумерације или услуге приступа интернету дужан да, у складу са својим техничким могућностима, достави бесплатно обавештење о ценама одлазних и долазних позива, слања текстуалних порука и преноса података у ромингу приликом сваког појединачног уласка крајњег корисника у нову роминг зону (члан 126).

Нацртом закона уводи се одредба о издавању рачуна у електронском облику (члан 138). Предлаже се да пружалац услуге издаје крајњем кориснику рачун у електронској форми (без потребе за претходним пристанком). Ово смањује трошкове и има позитиван утицај на животну средину. Без обзира на наведено, осигурава се да крајњи корисник има могућност да бесплатно затражи издавање рачуна у папирном облику, јер за неке кориснике, посебно старије особе, примање рачуна електронским путем још није прихватљиво и превише би ометало успостављену праксу фактурисања.

Нацртом закона успостављају се заједничких правила за недискриминаторно поступање у пружању услуга приступа интернету у сврху заштите крајњих корисника и истовременог обезбеђивања несметаног рада интернет екосистема као покретача иновација. Неопходно је крајњим корисницима омогућити приступ информацијама и дати могућност да дистрибуирају или да се служе апликацијама и услугама по свом избору. Потребно је дефинисати правила која ће осигурати отвореност приступа интернету и онемогућити управљање саобраћајем на начин на који се блокирају или успоравају одређене апликације или услуге. Такође, подржава се начело технолошке неутралности, којим се спречава дискриминација, односно фаворизовање одређене врсте технологије и/или опреме (члан 134).

Предложеним чланом 158. Нацрта закона уводи се регистрација претплатника јавне мобилне комуникационе мреже који користе услугу са плаћањем унапред (*prepaid*). Основни циљ увођења регистрације налази се, најпре, у спречавању злоупотреба електронских комуникација, као и у испуњавању законских обавеза које уређују законито пресретање и задржавање података.

Нацртом закона омогућава се идентификација претплатника коришћењем признатих шема електронске идентификације основног нивоа поузданости, при чему се уређује начин на који оператори прикупљају и обрађују податке о претплатницима, наводећи да се у поступку регистрације морају предузети мере заштите од неовлашћеног приступа подацима о претплатницима. На овај начин узета је у обзир и информациона безбедност претплатничких података. Такође, овај Нацрт закона предвиђа да надлежно Министарство другим актима ближе уређује саме техничке услове за регистрацију претплатника који користе услуге са плаћањем унапред.

Овим Нацртом закона инспекцијском надзору уподобљава се стручни надзор као други облик надзора и контроле чијим вршењем се испитује примена закона и других прописа непосредним увидом у пословање и поступање надзираног субјекта, у складу са чланом 2. став 2. Закона о инспекцијском надзору („Службени гласник РС“, бр. 36/15, 44/18 - др. закон и 95/18). Предлог је дат на основу искуства Регулатора у примени важећег закона, а у циљу омогућавања ефикасније контроле над применом закона и прописа донетих на основу њега, као и омогућавања Регулатору да добије додатне инструменте за спровођење овог закона, општих и појединачних акта донетих на основу њега и то првенствено у оним областима у којима се показала велика потреба да у вршењу провере поступања Регулатор има већа овлашћења. Такође, предлог је у складу са релевантним рециталима из тач. (74), (119) и (271) ЕЕСС (члан 161).

Нацртом Закона је већа пажња посвећена заштити грађана бесплатним преношењем јавних упозорења од интереса за заштиту и спасавање у складу са законом којим се уређује област смањења ризика од катастрофа и управљање ванредним ситуацијама, као и бесплатним преношењем обавештења од интереса за очување и унапређење здравља становништва. (члан 96). Такође, пружалац комуникационе услуге између лица која је заснована на коришћењу нумерације

или услуге приступа интернету је дужан да достави бесплатно обавештење о ценама одлазних и долазних позива, слања текстуалних порука и преноса података у ромингу приликом сваког појединачног уласка крајњег корисника у нову роминг зону (члан 126).

Најзад, Нацрт закона предвиђа да Влада путем уредбе предвиди инструменте за смањење безбедносних ризика повезаних са увођењем мобилних мрежа пете генерације.

С обзиром на обим и суштинску сложеност предложених измена, донета је одлука да се припреми нови системски закон, а не да се изврши измена постојећег закона.

Задржавају се одредбе које су још увек значајне, узимајући у обзир неопходне исправке.

5. Извештај о спроведеној јавној расправи

Одбор за привреду и финансије Владе донео је Закључак 05 број: 056-9304/2019-1, од 22. јула 2021. године, којим је одређено спровођење и трајање јавне расправе, у периоду од 23. јула до 23. августа 2021. године.

У складу са наведеним програмом, у јавној расправи су учествовали представници државних органа, привредних субјеката, академске заједнице, струковних удружења, еминентни стручњаци у овој области, као и друге заинтересоване странке. Такође, у току јавне расправе је 11. августа 2021. године организован округли сто путем видео конференцијске везе у Београду, који је одржан, у организацији Министарства.

Нацрт закона са Програмом јавне расправе и Обрасцем за достављање коментара је постављен на интернет страници Министарства www.mtt.gov.rs и учесници јавне расправе су позвани да у назначеном року доставе своје примедбе, предлоге и сугестије.

По окончању јавне расправе Министарство је сачинило извештај о спроведеној јавној расправи, који је објављен на интернет адреси www.mtt.gov.rs и на порталу е-Управе www.euprava.gov.rs, у року од 15 дана од дана окончања јавне расправе.

Министарство је добило конструктивне коментаре који су размотрени у циљу унапређења текста Нацрта закона. Примедбе, предлоге и сугестије на Нацрт закона су, у назначеном року, доставили Регулаторна агенција за електронске комуникације и поштанске услуге, Предузеће за телекомуникације „Телеком Србија” а.д, ТЕЛЕНОР д.о.о (садашњи УЕТТЕЛ), „А1 Србија” д.о.о, Савет страних инвеститора, Национална алијанса за локални економски развој (НАЛЕД), као и Милан Јанковић.

Прикази општих коментара и чланова чија се измена предлаже са предлогом за измену, дати су у табелама 1 и 2, достављају се у прилогу ове анализе и чине њен саставни део.

Министарство је, у току 2021. године, Нацрт закона о електронским комуникацијама доставило на мишљење надлежним органима и организацијама који су доставили своје коментаре и сугестије. Такође, Министарство је доставило Нацрт закона Европској комисији, ради прибављања експертизе. Европска комисија је 1. јуна 2022. године доставила Извештај експерата (из Италије, Словеније, Финске и Литваније) који су оценили Нацрт закона заједно са Табелом усклађености и дали своје налазе и препоруке као и коментаре на табелу усклађености. 29. и 30. септембра 2022. године одржана је ТАИЕХ радионица са експертима Европске комисије на којој су експерти из земаља чланица презентовали и образложили своје препоруке. Нацрт закона о електронским комуникацијама је усаглашен са коментарима и сугестијама Европске комисије у

процесу усклађивања регулативе у области електронских комуникација у Републици Србији са правним тековинама Европске уније у овој области.

Министарство информисања и телекомуникација, као предлагач Нацрта закона о електронским комуникацијама, предлаже да Одбор за привреду и финансије донесе закључак да није потребно спроводити јавну расправу о Нацрту закона о електронским комуникацијама, с обзиром да се Нацртом закона о електронским комуникацијама битно не мења уређење неког питања, у односу на Нацрт закона о коме је спроведена јавна расправа у периоду од 23. јула до 23. августа 2021. године.

6. Извршавање Нацрта закона

Ради извршавања Нацрта закона, планирано је доношење следећих подзаконских аката:

	Члан Нацрта закона	Назив подзаконског акта
1.	Члан 29. Став 4	Правилник о висини накнада за обављање делатности електронских комуникација (РАТЕЛ)
2.	Члан 38. Став 3	Правилник о општим условима за обављање делатности електронских комуникација по режиму општег овлашћења (РАТЕЛ)
3.	Члан 44. Став 8	Правилник о начину прикупљања информација, поступку израде и садржини географског прегледа распрострањености широкопојасне мреже, начин прикупљања изјава о намери изградње, унапређења или проширења широкопојасне мреже, укључујући и мреже врло високог капацитета у том подручју, као и начин приступа географском прегледу. (РАТЕЛ)
4.	Члан 45.	Правилник о техничким захтевима и упутствима за поједине врсте електронских комуникационих мрежа, припадајућих средстава и електронскекомуникационе опреме, односно услове за обављање делатности електронских комуникација (РАТЕЛ)
5.	Члан 46. Став 5	Правилник о техничким и другим захтевима при изградњи или реконструкцији пословних и стамбених зграда (МИТ)
6.	Члан 47. Став 1	Правилник о захтевима који се односе на радио опрему, а нарочито категорије или класе радио опреме, усаглашеност комбинација радио опреме и софтвера, регистрацију радио опреме, оцењивање усаглашености радио опреме, као и друге захтеве и услове у вези са испоруком на тржишту и стављањем у употребу радио опреме (МИТ)
7.	Члан 47. Став 5	Правилник о начину објављивања података о интерфејсима електронских комуникационих мрежа (РАТЕЛ)

8.	Члан 48. Став 4	Правилник о захтевима који се односе на утврђивање заштитних зона и радио-коридора као и обавезама инвеститора при изградњи или реконструкцији објеката (МИТ)
9.	Члан 54. Став 3	Уредба којом се прописују максимални износи висине накнаде за заснивање права службености на непокретностима у јавној својини (ВЛАДА)
10.	Члан 55. Став 2	Правилник о начину и условима приступа и заједничког коришћења електронске комуникационе мреже, припадајућих средстава и непокретности, степен расположивости слободног простора и основне елементе уговора о приступу и заједничком коришћењу (РАТЕЛ)
11.	Члан 56. Став 4	Правилник о начину прикупљања података, одржавања, приступа и коришћења базе података о врсти, географској локацији и расположивости свих капацитета електронске комуникационе мреже и припадајућих средстава (РАТЕЛ)
12.	Члан 57. Став 7	Правилник о садржини и начину пријаве уговора о међуповезивању на међународном нивоу (РАТЕЛ)
13.	Члан 60. Став 5	Правилник о минималном скупу услуга који одговарајући широкопојасни приступ интернету треба да омогући, проток неопходан за пружање минималног скупа услуга, географску покривеност и квалитет пружања услуга универзалног сервиса, као и захтеве у погледу обезбеђивања једнаких могућности за коришћење услуга особама са инвалидитетом (МИТ)
14.	Члан 61. Став 5	Правилник о нивоу детаљности и начину објављивања података о својим понудама услуга универзалног сервиса, укључујући податке о географској доступности, ценама, условима приступа и коришћења (укључујући ограничења) и о квалитету (РАТЕЛ)
15.	Члан 64. Став 3	Правилник о начину документовања прекомерних трошкова и мерила за остваривање права на надокнаду прекомерних трошкова (РАТЕЛ)
16.	Члан 71. Став 6	Правилник о минималном садржају, нивоу детаљности и начину објављивања стандардне понуде (РАТЕЛ)
17.	Члан 73. Став 5	Правилник о примени одвојених рачуна и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом (РАТЕЛ)
18.	Члан 76. Став 12	Правилник о примени трошковног принципа и извештавању од стране оператора са значајном тржишном снагом (РАТЕЛ)
19.	Члан 84. Став 2	Правилник о условима пружања регулисаних услуга роминга у јавним мобилним комуникационим мрежама, укључујући правила о примени политике примереног коришћења и методологију за процену одрживости укидања малопродајних цена роминга, као и захтеве транспарентности у вези са пружањем регулисаних услуга роминга (РАТЕЛ)
20.	Члан 85.	План нумерације (РАТЕЛ)

	Став 4	
21.	Члан 93. Став 9	Правилник о условима и начину преноса броја, укључујући и пренос броја на даљину у складу са техничким могућностима, као и висину накнада за пренос броја (РАТЕЛ)
22.	Члан 94. Став 5	Правилник о начину и условима употребе јединственог броја за приступ службама за хитне интервенције 112 , (укључујући е-позив), параметре квалитета услуге позива према броју 112 и другим бројевима за приступ службама за хитне интервенције. (МИТ)
23.	Члан 95. Став 5	Правилник о начину и условима за доделу и употребу бројева „116000” и „116111” (МИТ)
24.	Члан 100. Став 5	Уредба о утврђивању Плана намене радио-фреквенцијских опсега (ВЛАДА)
25.	Члан 101. Став 1	Правилник о утврђивању Плана расподеле радио-фреквенција (РАТЕЛ)
26.	Члан 102. Став 21	Правилник о начину и условима коришћења радио-фреквенција, поступку издавања појединачних дозвола које се користе на основу појединачне дозволе за коришћење радио-фреквенција, као и обрасцу и садржини захтева за издавање привремене дозволе за коришћење радио-фреквенција (РАТЕЛ)
27.	Члан 102. Став 22	Правилник о начину коришћења радио станица које користе домаћи и страни ваздухоплови, локомотиве, бродови и друга пловила (РАТЕЛ)
28.	Члан 102. Став 23	Правилник о начину коришћења радио станица од стране радио аматера, техничке и друге услове за њихово коришћење, као и изглед и садржину обрасца радио аматерских лиценци и сертификата (РАТЕЛ)
29.	Члан 105. Став 3	Правилник о минималним условима за издавање појединачне дозволе која се издаје по спроведеном поступку јавног надметања (МИТ)
30.	Члан 111. Став 2	Правилник о условима доделе и коришћења радиофреквенцијског спектра који се користи по режиму општег овлашћења, као и евидентирање одређених врста радио-станица (РАТЕЛ)
31.	Члан 102. Став 21	Правилник о начину вођење регистра издатих дозвола са могућношћу преноса или изнајмљивања права на коришћење радио-фреквенција, као и услове, начин и поступак преноса или изнајмљивања права на коришћење радио-фреквенција другом лицу (РАТЕЛ)
32.	Члан 102. Став 21	Правилник о обрасцу и садржини захтева за издавање привремене дозволе за коришћење радио-фреквенција (РАТЕЛ)
33.	Члан 115. Став 10	Правилник о начину контроле коришћења радио-фреквенцијског спектра, обављања техничких прегледа и заштите од штетних сметњи (РАТЕЛ)

34.	Члан 117. Став 5	Правилник о техничким захтевима за дистрибуцију медијских садржаја терестричким путем и приступ мултиплексу (МИТ)
35.	Члан 119. Став 4	Правилник о захтевима којима се обезбеђује интероперабилност опреме која се користи за пријем дигиталне интерактивне телевизијске и медијске услуге радија, укључујући и радио пријемнике у аутомобилима (МИТ)
36.	Члан 124. Став 1	Правилник о увођењу дигиталног терестричког емитовања медијске услуге радија и приступу мултиплексу (МИТ)
37.	Члан 126. Став 9	Правилник о информацијама о условима уговора и ценама услуга које је оператор дужан да објави (РАТЕЛ)
38.	Члан 128. Став 5	Правилник о обрасцу садржаја сажетка уговора (РАТЕЛ)
39.	Члан 131. Став 7	Правилник о садржају обавештења о начину измене услова уговора (РАТЕЛ)
40.	Члан 132. Став 7	Правилник о поступку промене пружаоца услуга приступа интернету (РАТЕЛ)
41.	Члан 133. Став 2	Правилник о обавезама оператора услуга са додатом вредношћу (РАТЕЛ)
42.	Члан 134. Став 5	Правилник о обавезама пружалаца услуга приступа интернету везане за отворени приступ интернету (РАТЕЛ)
43.	Члан 136. Став 2	Правилник о посебним обавезама оператора у погледу обезбеђивања доступности одређених електронских комуникационих услуга и одговарајуће терминалне опреме крајњим корисницима са инвалидитетом (РАТЕЛ)
44.	Члан 140. Став 5	Правилник о поступку вансудског решавања спора (РАТЕЛ)
45.	Члан 151. Став 4	Правилник о условима приступа и коришћењу података из јавног телефонског именика (РАТЕЛ)
46.	Члан 157. Став 7	Правилник о примени техничких и организационих мера о обезбеђивању безбедности и интегритета јавних комуникационих мрежа и услуга, мера за спречавање неовлашћеног коришћења терминалне опреме и обавештавању у случајевима таквих повреда (РАТЕЛ)
47.	Члан 157. Став 9	Уредба о уређивању инструмената за смањење безбедносних ризика повезаних са увођењем мобилних мрежа пете генерације (ВЛАДА)

48.	Члан 158. Став 13	Правилник о техничким условима за регистрацију крајњег корисника услуге са плаћањем унапред (МИТ)
49.	Члан 161. Став 3.	Правилник о начину и поступку спровођења стручног надзора (МИТ)
50.	Члан 162. Став 1	Правилник о обрасцу легитимације и начину издавања легитимације овлашћеног лица за вршење стручног надзора (РАТЕЛ)
51.	Члан 167. Став 2	Правилник о условима у погледу кадрова, опреме и простора које мора да испуњава привредно друштво и друго правно лице за вршење мерења и испитивања рада електронских комуникационих мрежа и услуга, припадајућих средстава, електронске комуникационе опреме и терминалне опреме (МИТ)

Сходно члану 173. Нацрта закона, Влада, Министарство и Регулатор ће донети подзаконске акте у року од 12 односно 18 месеци од дана ступања на снагу овог закона. Изузетно, министарство доноси подзаконске акте из члана 158. став 13. у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог закона. Такође, подзаконске акте из члана 29. став 4, члана 38. став 3, члана 55. став 2, члана 102. став 21 и члана 140. став 5. Регулатор доноси у року од 12 месеци од дана ступања на снагу овог закона.

7. Процена утицаја Нацрта закона

Примена овог закона неће створити веће трошкове грађанима и привреди.

Предлог закона не уводи нове процедуре које би утицале на рад државне управе.

Са становишта државне управе, локалне самоуправе као и осталих субјеката, ефекти развоја свакако неће бити уједначени али је за очекивати да ће утицај на сектор образовања, здравства, финансија, привреде, туризма, запошљавања, безбедности, грађевинарства, културе и медија бити значајан.

Посебно се очекује директан утицај на смањење административних процедура кроз смањење комплексности, броја процедура и трошкова чиме се постиже већа ефикасност у пословању у области електронских комуникација.

Наиме, у току примене Закона уочено је да не постоји потреба за издавањем појединачних дозвола за коришћење радиофреквенција за сваку појединачну базну станицу (при чему једна базна станица може да има више појединачних дозвола за сваку од технологија коју користи 2Г/3Г/4Г), с обзиром на то да је привредни субјекат након спроведеног поступка јавног надметања стекао право коришћења спектра на коме ради базна станица.

Издавање појединачне дозволе за коришћење радиофреквенција за сваку технологију сваке базне станицу је непотребан и оптерећујући административни поступак обзиром да привредни субјекат то право већ поседује те се уместо прибављања ових дозвола уводи систем евидентирања односно уводи се обавеза оператора да приликом постављања базне станице о томе обавести Регулатора са свим техничким параметрима те базне станице.

На пољу заштите животне средине електронске комуникационе мреже и услуге имају важну улогу у ефикасном коришћењу енергије коју користи више уређаја великог капацитета. Развојем електронских комуникационих услуга на најодрживији начин, са становишта заштите животне средине и спречавања непотребних интервенција у простору, могу се заменити оптерећења у другим областима, увести нове методе рада, попут рада на даљину, е- учење, е- здравље, е-управа, тако да се процењује да ће укупни позитивни ефекти примене Нацрта закона и решења која уводи у области електронских комуникација у сваком случају надмашити негативне.

Нацрт закона разрађује у унапређује одредбе које имају за циљ заједничку изградњу и приступ постојећој инфраструктури спречавањем непотребних интервенција у простору, укључујући репликацију мреже.

Преласком на (по правилу) слање рачуна за пружене услуге у електронском облику крајњим корисницима, смањује се штетан утицај на животну средину изазван штампањем папирних рачуна и снижавају се трошкови оператора за штампање и слање писмоносних пошиљака. Сврха предлога је да се омогући издавање рачуна у електронском облику који би постао подразумевана форма рачуна за све кориснике, док би се у случају када крајњи корисник нема могућност за пријем рачуна у електронској форми или када то изричито захтева, исти достављао у папирном облику путем поште без накнаде. Мишљења смо да се предложеним решењем постиже равнотежа између потребе за даљом дигитализацијом пословања оператора приликом пружања електронских комуникационих услуга, и са друге стране, потребом корисника који су навикли да примају рачуне у папирном облику, без икаквих додатних трошкова.

Процењује се да ће примена Нацрта закона допринети стварању регулаторног окружења које омогућава развој, повећава конкурентност и доноси позитивне финансијске и друге користи свим заинтересованим странама кроз повећање њихове шансе за интеграцију у економске процесе.

Нацртом Закона се не уводе нове таксе, а средства које оператори плаћају Регулатору у износу до 0,5% од укупног прихода оствареног од обављања делатности електронских комуникација у претходној календарској години служе за покривање трошкова обављања регулаторних послова. Предложено законско решење једнако је накнади за обављање делатности електронских комуникација у складу са важећим законом, а терминолошка измена је извршена ради усклађивања са Законом о накнадама за коришћење јавних добара.

Такође, мера којом се уводи обавеза оператора да у року од 60 дана обавести Регулатора о намери отуђења своје мреже у целини или значајном делу, ради процене ефеката отуђења на пружање услуга универзалног сервиса не производи економске ефекте, док увођење обавезе оператора да обавештава крајњег корисника у циљу спречавања прекомерне потрошње као и омогућавање услуге родитељске контроле неће изазвати значајне додатне трошкове оператора.

Нацртом закона брисане су одредбе о Буџетском фонду за унапређење и развој области електронских комуникација и информационог друштва ради усклађивања са Законом о изменама и допунама Закона о буџетском систему („Службени гласник РС“, бр. 113/17 и 95/18), а спровођење анализе релевантних тржишта најмање на сваких пет уместо најмање на сваке три године као што је било до сад уводи се ради веће стабилности и предвидивости регулаторних мера, уз услов да на тржишту не дође до промена које захтевају нову анализу.

Институт омогућавања делимичног и потпуног обустављање пружања електронске комуникационе услуге предлаже се са циљем спречавања генерисања великих трошкова који могу настати и довести до спора што би произвело значајне додатне трошкове како на страни оператора тако и на страни крајњих корисника.

Такође, одредба Нацрта закона о примени општих прописа о раду неће имати додатни утицај на права, обавезе и одговорности запослених у Регулатору обзиром да је чланом 7. став 2. Закона о јавним агенцијама („Службени гласник РС“, бр.18/05, 81/05-испр. и 47/18) прописано да се на права, обавезе, одговорности и зараде директора и запослених у јавној агенцији примењују општи прописи о раду, ако тим или посебним законом није другачије одређено.

Вансудско решавање спорова пред Регулатором као и увођење обавезе израде Географског прегледа утицаће на ново запошљавање код Регулатора (процена је да ће бити потребно запослити 8-9 нових службеника) али без потребе за формирањем посебних организационих јединица. Претпоставља се да ће се због новог запошљавања постојеће организационе јединице превести у виши ниво организационе целине. Са друге стране запослени у Регулатору располажу потребним стручним знањима у примени Закона о општем управном поступку тако да неће бити потребе за додатним обукама запослених.

Предложене мере које се уводе Нацртом закона подржавају практично све секторе савремене и иновативне економије и од стратешког су значаја за развој дигиталног друштва. Унапредиће се управљање радиофреквенцијским спектром, подстаћи ће се увођење нових услуга и повећати конкурентност на тржишту.

Очекује се да ће развој мрежа нове генерације и пружање сигурних електронских услуга подстаћи многе аспекте економије, посебно у области иновација и истраживања, те ће допринети већој интеграцији с другим секторима, а нарочито веће укључивање и међународну сарадњу српских привредника у различитим областима.

Улагања у мреже врло великог капацитета осигурала би уравнотежену будућност и одрживи економски опоравак, а вероватно и унапређење пословања.

Чињеница да БДП и запошљавање паралелно расту, указује на то да развој мрежа и сервиса има значајан утицај на пораст пословања и генерише високо стабилан економски развој.

Микро предузећа и мала предузећа у руралним подручјима ће имати користи од доступности мрежа врло високог капацитета. Разлог за то је што тренутно ова предузећа немају исти квалитет услуга као предузећа у развијеним деловима Републике Србије, која већ имају приступ мрежама врло високог капацитета.

У погледу даљег друштвеног развоја, до којег доводи развој савремених мрежа и услуга електронских комуникација, за очекивати је да ће се, нарочито мала и средња предузећа, суочити са потребом за већим бројем радних места, квалитетном и прилагодљивом радном снагом, као и спречавањем одлива квалитетне радне снаге стварањем бољих услова за рад. Обзиром да одредбе Нацрта закона подстичу развој конкуренције реално је очекивати да ће трошкови привреде, а посебно малих и средњих предузећа, због развоја иновативности, расти али ће се и повећавати продуктивност постојећих процеса рада, висина прихода и брзина поврата инвестиција. Процена је да ће очекивани позитивни ефекти, које ће примена нових предложених решења омогућити у пракси, оправдати укупне трошкове, односно очекиване негативне ефекте.

Такође, увођење и повећано коришћење нових технологија у пословању доводи до подизања нивоа знања, компетенција и вештина радне снаге, док се са друге стране позитиван утицај одражава и на квалитет самог запослења у смислу подизања нивоа плата и накнада за извршен рад, сигурности посла, могућности стручног усавршавања и развоја каријере, равноправности и недискриминације.

Позитиван утицај на тржиште и тржишну конкуренцију огледа се и кроз стварање услова за нове начине запошљавања, електронску трговину, олакшану комуникацију, информисање на различитим језицима, омогућавање дигиталног маркетинга, унапређену организацију система образовања (нпр. е-образовање, образовање на даљину).

Такође, стварају се услови за превазилажење трговинских баријера тј. предузећа добијају могућност да буду конкурентна на светском тржишту.

Такође, примена овог закона треба да подстакне стварање бољих веза између науке, технологије и предузетништва, раст капацитета за истраживање и развој, укључујући нове информационе и комуникационе технологије.

Доследнија расподела радио-фреквенцијског спектра обезбедиће благовремену и одговарајућу расположивост спектра за примену 5Г-а, за коју Европска комисија процењује да ће годишње генерисати 146,5 милијарди евра у Европској унији. Већина користи ће се поделити између четири стратешка сектора који се ослањају на могућности 5Г, а то су аутомобилска индустрија, здравство, саобраћај и јавне услуге. У области услуга, ово ће створити услове за значајно убрзање развоја „интернета ствари“ и дигитализације индустрије, што би помогло смањењу трошкова у телекомуникацијама и многим другим индустријама.

Новим Законом о електронским комуникацијама уредиће се заједничко коришћење радио-фреквенцијског спектра одређивањем примерених и транспарентних правила и услова. Заједничким коришћењем радиофреквенцијског спектра осигурава се његова делотворна и ефикасна употреба тако што се неколицини независних корисника или уређаја допушта приступ истом радиофреквенцијском спектру, како би се ослободили додатни ресурси, подигла ефикасност употребе и новим корисницима олакшао приступ радио фреквенцијском спектру и улазак на тржиште.

У складу са новим законом, нови институти права преноса и права изнајмљивања морају се предвидети пре доделе радиофреквенцијског спектра, а од великог су значаја обзиром да се правом на пренос и изнајмљивање радиофреквенцијског спектра осигурава ефикасно коришћење од стране изворног носиоца права, тржишно вредновање радио-фреквенцијског опсега као и могућност корисника радиофреквенцијског спектра да на треће стране пренесу или дају у најам своја права коришћења и то на основу спровођења једноставног поступка, у складу са условима повезаним с таквим правима и под надзором надлежног регулаторног тела.

Обзиром да се права на коришћење радиофреквенцијског спектра издају са роком довољно дугачким како би се обезбедила регулаторна предвидивост и поврат улагања, правом на пренос и изнајмљивање радиофреквенцијског спектра спречава се непримерено гомилање радиофреквенцијског спектра и подржава јачање флексибилности при дистрибуцији овог ресурса.

Додатно указујемо и на чињеницу да ће услови утврђени приликом доделе радиофреквенцијског спектра значајно утицати на стање конкуренције на тржишту електронских комуникација у наредном вишегодишњем периоду.

Обезбеђивање подстицајне регулације електронских комуникационих мрежа и услуга може значајно допринети смањењу дигиталне поделе, а самим тим и смањењу социјалне искључености, утицати на отварање нових радних места и побољшати приступ услугама за све друштвене групе.

Имплементација европске регулативе о електронским комуникацијама и предузимање конкретних мера додатно ће побољшати доступност електронских комуникационих услуга крајњим корисницима са инвалидитетом.

Примена нових решења ће директно допринети, између осталог, подизању нивоа заштите потрошача, квалитета услуга, заштите приватности и безбедности и интегритета јавних комуникационих мрежа.

Индиректно, социјални и економски развој, једним делом, реализовао би се кроз масовну едукацију и оспособљавање грађана за коришћење нових сервиса, а све са циљем смањења „двоструког дигиталног јаза“ (између урбане и сеоске популације, између мушке и женске

популације, између млађих и старијих корисника) као и стварањем потребних услова од стране државе како ни један грађанин не би био ускраћен у погледу коришћења нових технологија, посебно оних које утичу на свакодневни живот.

Регулатор ће, у примени појединих законских решења (поступак вансудског решавања спорова између крајњег корисника и оператора), имати додатне директне трошкове по питању ангажовања људских ресурса, што је потребно предвидети финансијским планом.

Са друге стране за очекивати је да ће спровођење ове надлежности, имати позитивне ефекте у погледу повећања броја решених спорова у поступку медијације. Сходно томе спровођење ове норме треба да допринесе смањењу броја судских спорова као и смањењу трошкова које по питању вођења судских спорова имају сви субјекти регулације.

Имајући у виду да је највећи део нових законских решења последица усаглашавања са регулаторним оквиром Европске уније, трошкови њиховог спровођења су неопходни и оправдани услед испуњења захтева у процесу европских интеграција.

Закључак је да електронске комуникационе услуге оснажују ширу привреду и имају директан утицај на дигиталну инклузију, финансијску инклузију, подршку предузетништву и иновацијама као и подршку побољшаној једнакости полова.

Сходно наведеном изабрана опција је приоритет за доносиоце одлука у наредном периоду обзиром да се Република Србија обавезала да прихвата тековине ЕУ у Поглављу 10 „Информационо друштво и медији” чија преговарачка позиција је у мају 2021. године усвојена на седници Владе, а за спровођење Нацрта закона обезбеђена је подршка свих кључних заинтересованих страна и циљних група.